

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Det christelige Ægteskab

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Det christelige Ægteskab", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1858_1214-txt-shoot-idm104/facsimile.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Kirkelig Samler.

Tidskrift til kristelig Oplysning.

Samlet og udgivet

af

Chr. M. Frøghalle,

theol. Cand.

4de Bind.

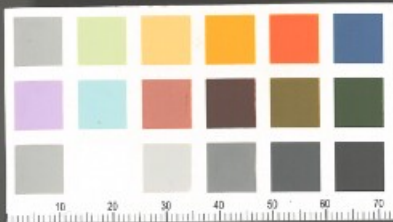
Grundtvig-Biblioteket
i
Vartov

Kjøbenhavn.

E. S. Juergens Forlag.

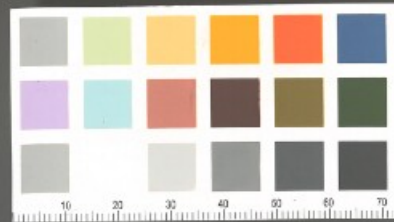
22 Nørre Sognestri.

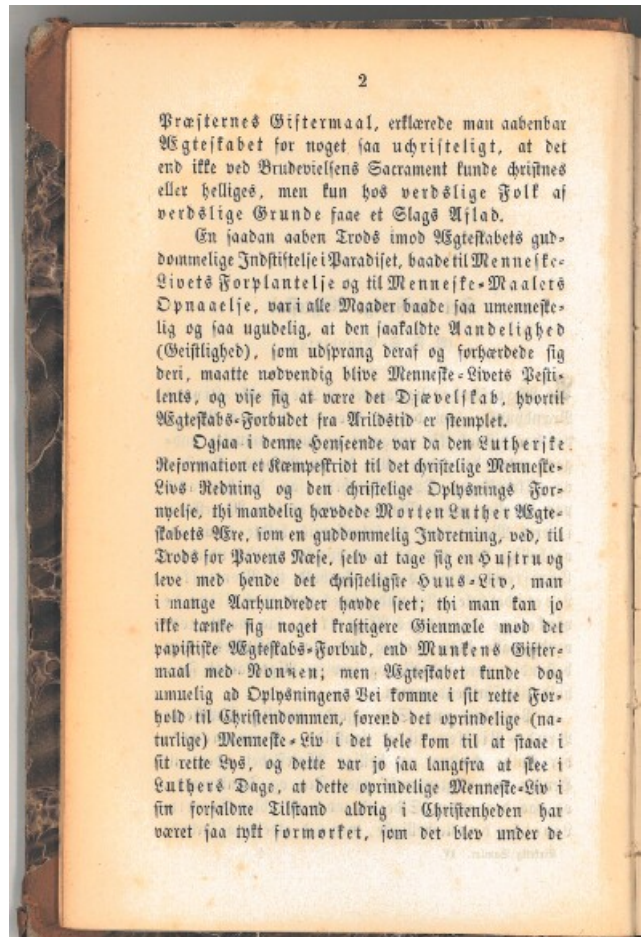
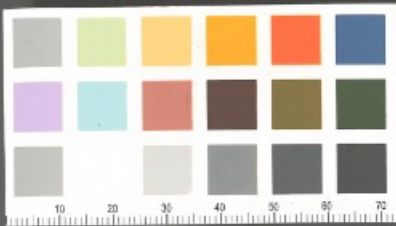
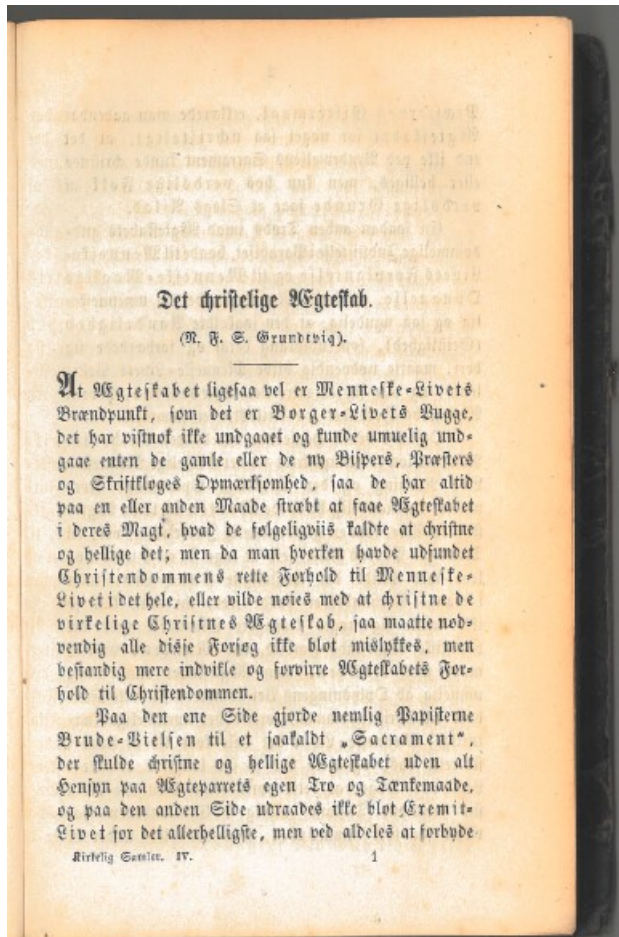
1858.

Indhold.

	Side.
Det kristelige Høstfest, af N. F. S. Grundtvig	1.
Jonas-Legnet, af P. W. Christensen, Præst i Tønning	22.
Forstelselsret og Forjættelse, af Samme	39.
Moses' Kaldebest, af C. H. Thurah	63.
Brevet til Ephejerne, af Udgiveren	74.
Hvad mener Herren med sit Ord om de unyttige Tjenere? af P. W. Christensen	104.
Indledning og Afledning, af Samme	108.
En Drøm, af Udgiveren	111.
Tro og Haab og Kjærlighed, af N. F. S. Grundtvig	113.
Om Johannes den Døber i Hængslet, af P. W. Christensen	127.
Brevet til Ephejerne. Fortsat, af Udgiveren	146.
1. Kor. 11, 23-29, af Samme	179.
2. Kor. 3, 9, sammenholdt med Nr. 7, 31-37, af Samme	186.
Den guddemæltige Treenighed, af N. F. S. Grundtvig	199.
Arbejderne i Vingegaarden og de syv Kurve, af P. W. Christensen	207.
Herrens Stordørelse, af Udgiveren	220.
Længsel efter Frelsen, af Samme	221.
Apostel-Saga, af P. W. Christensen	222.
Gregor den Store. VII. (Fortsat)	248.
Skriftemaal og Altargang, af N. F. S. Grundtvig	273.
Om de syv Saligheder og de syv Menigheder, af P. W. Christensen	288.
Gregor den Store. VIII. (Fortsat)	312.
Den bedste Ven, af Udgiveren	371.

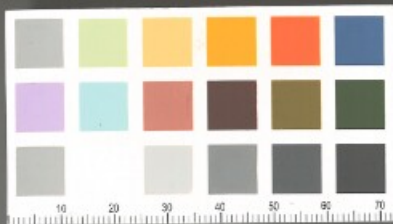

protestantiske Skrifstloges Forelæsninger i Kirken
jaavel som i Skolen.

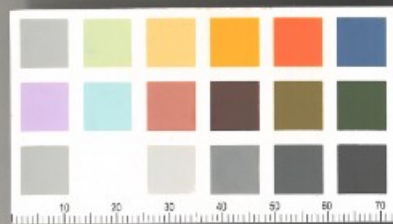
Naar man nemlig saa grundig misforstaaer
Aanden og Skriften, at det dybe Apostel-Ord:
i mig selv, i min fiodelige Selvstaendighed, er
intet Godt, skal betyde, at hos det saldne Men-
neske findes slet intet Godt, folgelig slet ingen
Levning af hvad Gud i Mennesket havde skabt, thi
hvad Gud skabte var jo Altsammen saare godt, og
naar man saa gjorde dette mishaandede Skrifstet
til Troes-Regel, hvorefter blandt andet den samme
Apostels jaende og sorgelige Skildring af det syndige,
men dog gudfrygtige Menneskes Stilling under
Loven, med en asmagtig Lyft til det Gode, skulde
være en Skildring af det troende og giensødte
Menneskes Stilling under Naaden, see, da lyvtede
man i grunden, om end uvitterlig, Christi Evan-
gelium, der unægtelig lover sine Troende Magt til
at være Guds-Børn og til at stille sig derefter, og
man indhyllede aabenbar baade det gamle og det
ny Menneske-Liv i et Bølgmørke, der skjulte den
himmelvide Forskiel mellem det store Guds-Under,
som forbinder Giensødelsen med Skabelsen, og
et arabisk Vventyr, der farer fra Himmerig til Hel-
vede og fra Helvede til Himmerig, som en Springvei.

Man kan nemlig ikke tænke sig et vildere Vven-
tyr end det vilde være, at Gud skabte et Menneske
af Jordens Støv i sit eget Villedet og efter sin
Vignelse, og at dette Menneske ved Syndefaldet i
Paradis tabte Guds-Billedet, tabte hele sin
Lighed med Gud, saa der var ikke en god Sene i
hans Liv, men at desuagtet blev Gud ved at elske

det grundflette Menneske som en Fader sit vel vortige,
men dog i grunden hjertelig gode Barn, og elskede saa
hoit, at Han for at frelse sit forrige Barn, hen-
gav og opoffrede sit ægte Barn, sin evig-eeenbaarne
Søn, for at Skiftingen eller Djævel-Ungen i
Menneske-Gamm, ved Troen paa den Genbaarne
skulde frelses fra Fortabelse, og, som Guds ud-
laarede Barn, arve det evige Liv, og at nu denne
Skifting, som der slet intet Godt var hos, men lutter
Dubi, alligevel angrede sine Synder, omvendte
sig og troede paa Frelseren, blev ved denne Tro
reifeardiggjort af Guds Naade, fyldt med den
Helligaand, som er den Allerhøieste Kraft,
giensødt i Daaben af Vand og Aand og op-
født i Nadveren med Mad og Drikke til et evigt
Liv, uden at det dog Altsammen gjorde kiendelig For-
andring i det virkelige Menneske-Liv og Kernet,
førend man ved en jalig Død kom over i den
anden Verden, gik ind i Evigheden. Dette er
nemlig, som en klar Selv-Modsigelse og Selv-
Giendrivelse, en Umuelighed i Sandhed,
altjaa lige umuelig for den sande Gud og det
sandsdru Menneske, en Selv-Modsigelse, som kun
forgjæves stræber at skjule sin Lognagtighed under det
Paaskud, at det vel er umueligt for Mennesker,
men at for Gud er alting mueligt, thi det
leber aabenbar her ud paa den Guds-Bespottelse,
at den Logn, der var Mennesket for grov og
haandgribelig, skulde dog hos Gud kunne gaae og
gjælde for Sandhed.

Under denne bølgmørke Forudsætning af det
Uænkkelige, Ufjelige og Ugierlige Muelighed og

Sandhed kan nu vistnok intet Birvar i Tankerne om det menneskelige Egteskabs Forhold til Christendommen synes for stort, men det har dog været saa forfærdelig stort, at man tænkte, det gif an paa een Gang at tilegne sig Egteskabets paradisiske Betsignelse, Lovens Forbandelse og Evangeliets Forjættelse, og det altsammen ved en Brudevielse, der ikke engang var et Sacrament, og som var sælles for alle Statskirkens frivillige eller tvungne Medlemmer.

Naar vi imidlertid nu har faaet den Forstand, at det er den kristne Menigheds bestandige og uforanderlige Troes-Bekendelse, og intet andet, af hvad Navn nævnes kan, der kan og skal afgjøre, hvad der er kristeligt eller ukristeligt, og at det i det hele er Ordene af Herrens egen Mund til os ved hans egne Indstiftelser, hvorpaa vi maae grunde alle vore kristelige Forventninger, naar vi vil have kristeligt Pant paa deres Opfyldelse, og naar vi endelig forudsætter vor hellige Skrifts uindskrænkede Paalidelighed, som den guddommelige Aabenbarings og Gudsrigets Historie, da spørger vi hverken om, hvordan de Skriftloger til forskjellige Tider har læst og udtydet de prophetiske og theologiske Mener og Gaader (Hieroglypher), eller hvilke meer eller mindre urimelige Tanker de kan have gjort sig om Menneske-Livet, enten i sin oprindelige, eller i sin forfaldne og forældede og i sin gienfødte og fornyede Skikkelse og Tilstand, men vi spørger kun om, hvilken Tankegang om Menneske-Livet, under sine store og forunderlige Omstiftelser, der enten maa være, eller kan dog, saa-

vidt vi veed, være den rette, i forsvartlig Sammenheng med den kristne Tro og i det hele med Ordet til os af Herrens egen Mund, som baade er det eneste Kiendemærke, vi har paa Herrens Aand og Herrens Menighed, og er det eneste Ord, hvori Orden kan være kiendelig nærværende og virksom hos Sine, mens han er skjult for Verdens Dine?

Hvad der nu allerførst maa lyslaae os, naar Troens og Troes-Bekendelsens Aand hviler paa os, det er, at for at Vorherre Jesus Kristus, som vi troer og bekender, kan være Gud-Faders eenbaarne Søn, sødt af Marie-Mo, da maa baade Mennesket, som skrevet staaer, være skabt i Guds Billede, og være skabt jaaledes deri, at den guddommelige Natur lod sig forene med den menneskelige Natur, og kunde giennem Menneske-Pegemet aabenbare Guddoms-Herligheden, og at denne levende Billed-Lighed, hvormed den saa end ved Syndesaldet maa have lidt, dog umuelig kunde være udsløttet, naar Guds Søns Menneske-Liv skabdes i Mariæ Moder-sliv, saa han fik Kiød af hendes Kiød og Been af hendes Been, ligesom Eva fik af Adams.

Paa den anden Side forudsætter vistnok baade Glædskabs-Budet (Evangeliet) om Frelseren (Jesus) i det hele, og Synds-Forladelsen foran det evige Liv i Særdeleshed, at Menneske-Livet i Guds Billede har ved Syndesaldet faaet en Grund-Skade, som den Menneske-Søn, der skulde helbrede den, maatte selv være fri for, og det troer vi, opnaaedes derved, at Guds Søn kun fik en menneskelig Moder, men ingen menneskelig Fader.

da den Helligaand traadte ved Avelingen i Mandens Sted, og derved kommer vi til i Gudsdoms-Manden at see et Menneske, som en af os i alle Maader, kun uden Synd.

Svoerbidt nu denne Grund-Skade, som er Syndigheden, strækker sig hos os alle, som avles af Mand og Kvinde ved kiødelig Omgang, det kan vi vistnok paa fri Haand umuelig afgjøre, blandt andet fordi Syndigheden er en Grundskade, der ligejaavel maa have skadelig Indflydelse paa Synds-Maaden og paa Tanke-Gangen, som paa Livs-Kraften, og da Skaden i Christnes Dine maa være saa stor, at den i det hele kun lader sig helbrede ved Guds Søns Fomedrelse og Opoffrelse, og selv af Guds Søn kun lader sig helbrede med en virkelig Gienfødsel og Nyfødsel, saa synes det let, som om man aldrig kunde tænke sig Grund-Skaden for stor, men at jo større, man tænkte sig den, desbedre var det, da derved Forsoningens og Gienløsningens, Syndsforladelsens og Gienfødselens Nødvendighed og Naadens Herlighed blev saameget mere indlysende; men det gjælder dog ligesuldt ogsaa her, at for meget haavelsom for lidt fordærver alting, og at man skyder ligejaavel forbi, naar man skyder over, som naar man skyder under Maalet.

At der nemlig i Syndigheden og Forsyndelsen er en Grundse, udover hvilken man ikke kan gaae, uden at give sig Fanden i Vold, og at denne Grundse ligejaavel overtrides, naar man sætter sig for at synde til det yderste, for at Naaden kan blive desstørre, som naar man vitteslig foragter og forskyder Guds Naade, det har allerede Apostelen Pau-

sen 2de Tim. 2de Kap. 25de Vers og 1ste Tim. 2de Kap. 4de Vers.

lus og Herren selv indskærp, og det har Erfaringen grundig oplyst og stadfæstet; men det maa da ogsaa være splittergalt, at tænke sig Syndigheden saa grændseløs hos hele den saldne Menneske-Slægt, at den nødvendig maatte enten vitteslig forstyre Naaden eller forsætlig synde paa Naade, som Fanden og hele hans Engle altid har gjort og vil gjøre, og saa splittergalt tænker man dog igunden, naar man paastaar, at den saldne Menneske-Natur er i Bund og Grund fordærvet, saa at hos det saldne Menneske, naar han synes allerbedst, er der dog slet intet Godt at finde; thi hverken var der da Noget hos Mennesket for den sande Gud at ynkes eller forbarne sig over; heller ikke var der Noget hos det grundflette Menneske, som kunde lade sig røre til Anger og Omvendelse, eller lade vilde sig overtale til Tro paa Guds Naade og Sandhed, eller lade sig gienføde til et Guds-Barn, og lade sig fornye efter det Guds-Billede, hvori Mennesket oprindelig er skabt, og dog er baade Omvendelse, Tro og inderlig Hengivenhed uden Godvillighed aldeles utænkelige og selvsmodsigende.

En saadan Godvillighed, som Herren har filllet os for Dine i Lignelsen om „den forlorne Søn“ maa altsaa forudsættes og virkelig findes hos det saldne Menneske i den saldne Adams Billede, ligesom den efter Skriftens Vidnesbyrd fandtes hos Abel, hos Seth, Enos, Enoch, Noah, Abraham, Isak og Jakob, David, Zacharias og Elisabeth, Johannes den Døber, Marie-Mo og hendes Hæstemand Joseph, Simeon og Anna, saa de var velallevanartede Guds-Børn, men dog ægte Guds-

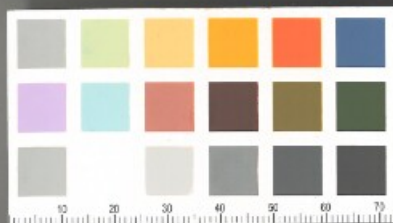
Børn, der som deres himmelske Fader ihu og havde igunden Sind til at lyde og ligne ham, skiondt de havde forspildt Hans forjete Kiærlighed og derved baade taabt Kraeften til at gjøre Hans Villie og forbrudt Samfundet og Fællesskabet med Ham.

Kun saaledes faaer vi en Fjorstilling om det faldne, jyndige, fortabte Menneske, og om Menneske-Livet udenfor Paradis i Orken, der svarer til Lignelsen om den „forlorne Son“ i Landet langt borte fra Faderhuset, som saal saa dybt, at han onskede sig Svinesøde, men var dog en værdig Gienstand for sin Faders Medynk, Naade, Tilgivelse og fulde Indfættelse paany i alle Borne-Vættigheder, fordi han fødte og bekiendte, at han var selv Skyld i sin Ulykke, og fordi han havde Sind til at vende om og heller være sin Faders Træl, end, som hidtil, at være Syndens Træl under den pralende, men falske og tomme Titel af „sin egen Herre!“

Bed denne Fremstilling af det faldne Menneskes Forhold til Gud og til Guds-Vilket hos sig, bortfalder, som man let seer, al Tanke om Fortjeneste, om egen Retfærdighed eller om Magt til at helpe eller frelse sig selv, medens dog Bekvemheden til at trofæ, benaades, gjensødes og fornyes er vedligeholdt, saa den himmelske Fader dog fremdeles har et taat Barn paa Jorden at oplede og et dødt Barn at gjøre levende, saa at, naar kun den himmelske Fader-Kiærlighed hos Gud er reen og riig, uegennyttig og gavmild nok dertil, da kan den uden al Selv-Modsigelse skjule Syndens Mangfoldighed hos det angergivne og raade Bod paa alle Saan hos det dødsfyldige og ulykkelige,

men dog ydmogede og trøhjertige, godvillige og taknemmelige Menneske, og da kan der, som Herren baade skilder i Lignelsen om den forlorne Son og vidner med rene Ord, være større Glæde i Himlen over een omvendt Synder end over 99 Retfærdige, som ikke har Omvendelse behov.

Naar man besuagter, beraabende sig paa den hellige Skrift, har paastaet, at hos det gamle Menneske er Guds-Vilket aldeles udsløkket, og alt virkelig Gødt udryddet, og kun Skin-Hellighed, med glimrende Laster muelig; da har man jo vel seet, at man umuelig, uden at trofæ hele den hellige Historie, kunde anvende denne Fordømmelses-Dom paa Abraham, de Troendes Fader, paa Mose, den tro Tjener i Guds Hus, paa David, Manden efter Guds Hjerte, paa Propheterne, og paa ham, som Herren selv kaldte meer end en Prophet, kaldte sit Raajns Engel; men man har dog aldeles overseet, at det stet ikke gaar an at undtage en eneste af den gamle Mands naturlige Børn fra den Dom, man sælber over ham og hele hans Slægt, sælber over den faldne Menneske-Natur, og at man lige saa lidt kan sætte det ny Menneskes Hødsel foran Børnets i Bethlehem, uden at gjøre hele Christi Evangelium til Løgn og Fabel. Bed besuagter i Blindhed at gjøre det Sidste, ved, som allerede Biskop Eusebius i hans Kirkehistorie, at gjøre Abraham og alle Christi Forfædre efter Riøbet til Christne foran Kristus, til Guds gjensødte Børn forend Gienfødselen af Vand og Aand, kun derved har man forblindet sig selv for den indlysende Sandhed, at der hos det faldne Menneske

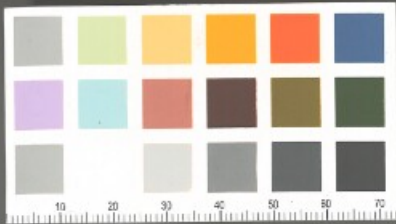
kan være, har været og maa, jaalønge Gienfødelien skal være muelig, findes tænkelig og giørlig i Sandhed, være baade Spor og Levning af Menneskets oprindelige Godhed og Herlighed, som en Slabning i Guds Billede, der veed af Gud og sig selv at sige, og, saavist som „Tro, Haab og Kiærlighed“ udtrykker hele den menneskelige indvortes Billed-Lighed med Gud, saavist maa der hos det faldne Menneske, som skal kunne oprejses, hos det fortabte Menneske som skal kunne frelses, og hos det vanartede Menneske, som skal kunne gienfødes, findes en virkelig Levning af Troen, Haabet og Kiærligheden, som de oprindelig med Ordet udgjorde og udtrykte Menneske-Livet i Guds Billede.

Naar vi nu betragter det oprindelige Menneske-Liv eller Paradis-Livet i Herrens Lys, med Skabelses-Vogen for Die, da seer vi let, at Troen paa Guds-Ordet's Kraft og Liv og Sandhed, og Haabet om Udbødelighed i Paradis, det var Troen og Haabet hos vore første Forældre, hvormed de stod og faldt for Guds Aahyn, medens det kan synes tvivlsomt, om de tabte eller beholdt den indbyrdes Kiærlighed, der hos dem var Kiærligheden til Næsten som til sig selv, hvori Guds-Kiærligheden af ganske Hjerter, Sjæl og Styrke spirede, og hvoraf den stulde opvoxt og udfoldet sig som Paradis-Rosen, men at vore første Forældre dog maae være faldet netop ligesaa dybt fra den indbyrdes Kiærlighed, som de faldt fra Troen og Haabet, det følger dog nødvendig af den levende Sammenhæng derimellem, og vi kan høre det paa Adams Ord, hvormed han igrunden stiller sig

fra sin Hustru, som sit eget Legeme, Kied og Been, sigende til Skaberen: Kvinden, som Du gav mig, hun forførde mig.

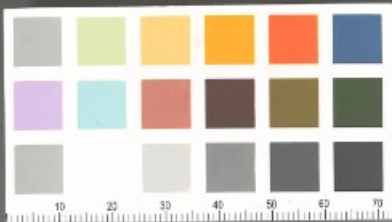
Ligesaa lidt imidlertid, som vi kan tænke, at den indbyrdes Kiærlighed mellem vore første Forældre og dermed mellem Mand og Kvinde, aldeles udslettedes og ophørte ved Syndesfaldet, ligesaa lidt maae vi tænke, at det var Tilfældet med Troen paa Guds-Ordet, eller med Udbødeligheds-Haabet, men vi maae tænke, at ligesom Mennesket i Ordet beholdt sin kiendelige Lighed med Gud, saaledes fulgte ogsaa en Levning af Troen, af Haabet og af Kiærligheden, det faldne Menneske ud ad Paradis og ind i Orken, hvor de vistnok alle, med Afsigt og det dødelige Saar, som var Syndens Hardsjel, rimeligviis snart maatte uddøe, men kunde dog mueligviis ogsaa af Guds Naade vidunderlig opholdes og styrkes, og i Tidens Fylde af samme Guds Naade i hele sin Rigdoms Aabenbarelse gienfødes og fornyes efter Hans Billede, som Skabte os.

At nu ogsaa Levningen af Menneskets Paradis-Tro, Paradis-Haab og Paradis-Kiærlighed af Guds Naade blev opholdt i Orken et mindre vidunderlig end Israels Børn opholdtes med Manna i Orken, det har Apostelen Paulus skrevet med store Bogstaver, og det lærer Guds Ords og Guds Riges Historie ligesaa Adams til Christi Dage, og allerklarest Betragtningen deri af Troes-Helten Abraham, Haabs-Engelen Johannes den Dober, og Hjerte-Dronningen Marie-Mo, alle af den gamle Surdei, den faldne Slabning, men dog stærke i Troen paa de nye Himle og den ny Jord, glade

i Haabet derom, og øyprigtige i Kiærligheden, og
 kiænde vi umuelig saaledes kan følge det gamle
 Menneſte og ſvære Paradis-Livet paa Hedningernes
 Der ſom paa Iſraels Faſtland, og vi ikke heller kan for-
 mode at Guds Naade vilde viſe ſig ſaa rig nogen-
 ſteds, ſom der, hvor Troen paa Guds-Ordet
 maatte bevares, for at „Ordet“ paa menneſkelig Naade
 kunde blive „Kiød“ og aabenbare ſin Herlighed, hvor
 Haabet om det evige Liv maatte vedligeholdes, for
 at det kunde opfyldes ved hans Komme, ſom er baade
 Liv og Lys evindeligt, og hvor Kiærligheden
 maatte udvilles vidunderlig, for at Guds Søn kunde
 finde en Moder paa Jorden og virkelig blive Kvin-
 dens Sød; ſaa maa dog allevegne, hvor Chriſti
 Evangelium har fundet og ſkal finde Orenthd og
 Hjerterum, ſaa ſtor en Bevægning af det gamle Men-
 neſtes Tro og Haab og Kiærlighed være bevaret,
 at det gamle Menneſte baade kan opvækkes til at
 høre, oplives til at fatte, overtales til at troe og
 vares til at eſſe Glædſkabs-Budet om det ny
 Menneſte, den anden Adam, ſom er Herren ſea
 Himlen, og at det midt iblandt Hedninger er paa
 ſine Steber ſtedt i en forbausende høj Grad,
 det ſeer vi paa Hovedsmanden fra Kaper-
 naum, om hvis Tro paa Guds-Ordet Herren
 ſelv vidnede: ſaadan en Tro har jeg end ikke
 fundet hos Iſrael, og paa den Cananæiſke Kvinde,
 hvis Haab, og paa den Blodſottige Kvinde,
 hvis Kiærlighed, kiænde de vogede vildt, ſom
 Træerne i Skoven, godt kunde maale ſig med det
 meſte, der fandtes hos Iſrael.

Vel har vi nemlig fra Latinerne med ſaa-
 mange andre falſke Foreſtillinger, ogſaa ſaaet den, at
 Jøderne iſær var ſtarke i Troen, men Me-
 iteren, ſom vidner: uden I ſeer Legn og under-
 lige Gieninger, da vil I ikke troe, han lærer os
 noget ganſte Andet, og hele Jødeſolkets Hiſtorie,
 fra Udgangen af Egypten til Jeruſalems For-
 ſtyrrelſe, ſtafæfter det ſamme, og at Jøderne heller
 ikke var de kiærligſte af Art, det ſeer vi paa alle
 Kiærligheds-Forholdene hos dem, ſom jo er
 Forholdet mellem Forældre og Børn, mellem gode
 Venner og da Sødſkende iſær, og imellem Hæte-
 ſolk, hvorfor Herren ogſaa vidner, at det var for
 deres Haardhertethed, at Moſes gav dem Stils-
 miſe-Loven. I Haabet var det derimod Iſrael
 havde ſin Styrke, ja har den i ſin høie Alderdom
 og midt i Udſpredſen endnu, derfor gav Jehova
 dem under Loven ſaa lidt ſom mueligt at troe, og
 han kaſtede ligesom et Slør over deres Mangel paa ind-
 byrdes Kiærlighed ved Grundloven om at ære
 Fæder og Moder, om ikke at myrde, ikke at
 frænke Hæteſkabet og ikke at forlange Næſtens
 Giendom, men han gav dem Alt at haabe, lige
 fra Forjættelſen til Abraham „i din Sød ſkal alle
 Jorderigs Slægter velſignes.“ til de allerklareſte
 Spaadomme om „Iſraels Haab,“ ſom den Guds
 Salvende, Chriſtus, Meſſias. Blandt alle Hednin-
 gerne var derimod netop Romerne Folket med den
 ſtarkeſte Tro, hvorfor ogſaa Apoſtel-Brevet til
 dem dreier ſig hardtad udelukkende om „Troen“,
 og at det lige ſaa vel var Romerne, der gienem
 Middealderen bevarede den Chriſtne Tro, ſom

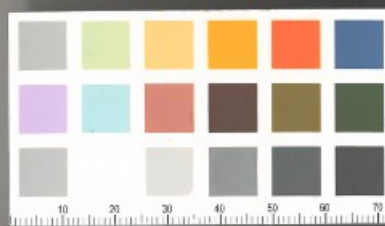
det var fra Nom at Døbtroen udgif, burde være os alle lige frisk i Minde.

Betragter vi endelig Hedning-Livet i vort Høinorden, da finder vi vel, at næst efter Israël, har intet Folk været besjælet af saa stærkt et Ubdeligheds-Haab, men hvor der i vort Høinorden var mindst af Haabet, i „Danmark, deilig Bøng og Bønge,“ spører vi derimod en mageløs Kiærlighed saavel i Forholdet mellem Forældre og Børn som mellem Mand og Kvinde, og da disse ligeaa er den christelige eller nymenteskelige Kiærligheds Grund-Forhold, saa maa det findes rimeligt nok, at naar vi Danske Christenedes, det da snarest vilde være hos os, at Lyset skulde opgaae over Høgteskabets og Christendommens indbyrdes Sammenhæng.

Hvor længe det nemlig end har været overføet, og hvor drøftig man endnu tit benægter det, saa er det dog lige klart og lige vist, at det gamle Mennekses Tro og Haab og Kiærlighed maa være eensartede med det ny Mennekses, da det ellers var umueligt, at det gamle Mennekte kunde ved nogenjohelst Aabenbaring faae en rigtig Forestilling om det ny Mennekses Tro og Haab og Kiærlighed, som han dog nødvendig maa have for at eftertragte dem og for at gienkende dem hos sig, og at derfor maa Kiærligheden mellem Forældre og Børn og den øgtefabelige Kiærlighed mellem Mand og Kvinde i det gamle Menneke-Liv, for saavidt den findes og saavidt den gaaer, være aldeles eensartet med Kiærligheden mellem den himmelske Fader og hans

jordiske Børn, og med den øgtefabelige Kiærlighed mellem Christus og hans Menighed i det ny Menneke-Liv, og ligesom Herren selv har sagt os, at vi maae blive som Menneke-Børn, for vi kan gjenfødes til Guds-Børn, saaledes vil Herrens Mand sige os, at vi maae blive som menneskelige Høgteskaller, for vi kan indlemmes i det store Fællesskab med Herren som en Brud med sin Brudgom, og en Høstue med sin Høstemand. Og at der nu igjen er en levende Begelvirning mellem Christi eget og de Christnes Høgteskab, det har allerede Apostelen Paulus indstærpet Menigheden, ved udtryffeligt at sige, at de christelige Høstemænd kan og skal elske deres Høstuer ligesom Christus elskede Menigheden, og at de christelige Høstuer igjen skal være deres Høstemænd underdanige, ligesom Menigheden er sit Høved og sin Herre Christus, saa at sølgelig sørødjætter ikke blot Herrens Høgteskab med Menigheden det gamle Mennekses øgtefabelige Kiærlighed, men det ny Mennekses øgtefabelige Forhold bliver ogsaa et Forbilledet paa og en Forberedelse til Herrens evige Brøllup.

Hvorledes dette saalænge har fannet udgaae vore Strøitloges Dymarkjohed, vøgtet de dog selv ved hver Brødvøelse efter Alterbogen indstærpede os Dymarkjohed paa, hvød St. Povøl skriver „til de Ephejer i det Femte“ om det christelige Høgteskab, det vilde vist nok være usørfklarligt, naar man ikke vidste, at med døde Dime enten seer man slet ikke Livet eller overføer det dog altid i Beskrøvelsen, men nu kan det ikke undre os, at de samme Strøit-

fløge, der i det hele var blinde for det virkelige Liv i Landen, ogsaa overfor Egheser-Brevet med en Harejød, saa at selv naar de ved Brudevielsen udtruffelig beraabde sig paa Brevets store Ord om det kristelige Ektefælskabs hemmelighedsfulde Forbindelse med Ektefælskabet mellem Christus og Menigheden, da saldt det dem slet ikke ind, at det var en „stor Hemmelighed“ i det kristelige Liv, men kun en stor Hemmelighed mere i den hellige Skrift.

Har vi nu imidlertid faaet Dinene op, og stræber at bære os bedre ad herefter, da maae vi fremsor alt drage to vigtige Slutninger af disse Oplysninger om Ektefælskabet til det ny Menneſke-Liv, og den første Slutning er den, at al Tale om et kristeligt Ektefælskab mellem andre end ret kristelige Ektefælskaber er Snak hen i Veiret, da Ektefælskabet, for at kunne være kristeligt, nødvendig maa være hvad Apostelen kalder et Ektefælskab „i Herren;“ saa at de Christnes Vetsindighed i dette Stykke vilde være Grund nok til, at det kristelige Liv ei endnu har vundet sonderlig Tilvægt ved Ektefælskabet, medens paa den anden Side de kristelige Præsters Omsorg for at faae kristelige Hustruere dog har baaret saa velſignet Frugt i det Lutherske Kirkeogt, at det berettiger til de største Forventninger, naar Menigheden herefter for Alvor „beraader sig med Gud og sit eget Hjertelag“ i Ektefælskabs-Sagen, og naar den tillige oplyses om, hvor Velſignelsen til et kristeligt Ektefælskab findes og maa udelukkende søges.

Dette er den anden vigtige Slutning, vi ſkal drage af Oplysningen om Ektefælskabet til Christendommen, thi kan og ſkal det kristelige Ektefælskab være et Forbillede paa og en Forberedelse til Herrens Ektefælskab med Menigheden, da maa det jo udelukkende vente og hente den gudbenneſelige Velſignelse dertil af det kristelige Saligheds-Middel, som baade udtrykker og ſaber det hemmelighedsfulde Kærligheds-Forhold og uindſtrandlede Fællesſkab mellem Christus og hans Menighed, alſaa af „den hellige Nadver,“ og hverken af et jeltgjort Ektefælskabs-Sacrament eller af en blot og bar Brudevielse efter Alterbogen. At det nemlig ene og alene er ved at æde Menneſke-Sønnens Kød og drikke hans Blod, at den troende Menighed kan blive Kød af hans Kød og Been af hans Been, ſaa de To bliver til eet Kød, det maa jo være os alle vitteligt, og at derved det menneſkelige Ektefælskabs Opvinding og oprindelige Viemed optages i det kristelige Fællesſkab, det maae Hjertets oplyste Dine viſt opdage; men ſkandt dette kun ſter efterhaanden, maae diſe Dine dog ſnart klares til at indſee, at baade var Ektefælskabs-Forholdet fra Begyndelsen Menneſke-Kærligheds Bugge, og maa i det gjenſøgte Menneſkeliv ligeſaafuldt være det, da al Kærlighed til Naſten nødvendig maa begynde med Kærlighed til den Allernærmeſte, som Ektefælskabet uavgætelig er i det kristelige Ektefælskab, ſaavelſom i Adams og Evas, ſaa at den Kærlighed, som er Lovens Fyldte, kan aldrig uden igiennem det kristelige Ektefælskab, indtage og gienmemtrænge Christi Menighed, ſaa

den prøder sig for ham, som en Brud for sin Brudgom!

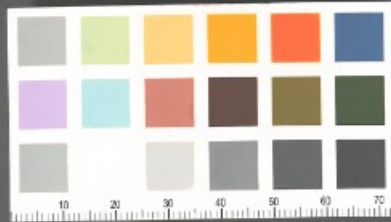
Sperger man nu endelig, hvoraf det da kan være kommet, ikke blot, at Menigheden gennem mange Aarhundreder stod i den fæste Formening, at den ugifte Stand, naar den var i Sandhed kristelig og gudelig, var den helligste og Gud velbehageligste Silling, men at selv Apostelen Paulus i et af sine Breve synes at paastaae det samme; da maa jeg først afstræffe denne Juvdending og alle Juvdendinger mod den kristelige Tankegang, som man laver af Skriften, med den Bemærkning, at Skriftens fulde Overensstemmelse med Christi Lærdom er vel en nødvendig Forudsætning hos Menighedens Skriftkloge, men som intet kan bevises med, da den selv bestandig trænger til Beviiis. Demæst skal jeg bede vore Skriftkloge lægge vel paa Hjerte, at hvad der kun findes hos een Apostel og ovenikøbet kun i eet af hans mange Breve, det lader sig aldrig med Rette henføre til hele Menigheden og Menigheds-Livet, og endelig tør jeg mene, det er klart nok, at hvad Apostelen Paulus skrev til Corintherne om Egteskabet, det betragtedes af ham selv kun som hans eget Skien og gode Raad, med bestemt Henjyn paa Tid og Omstændigheder.

Vigesaa klart som det nemlig paa den ene Side er, at naar alle Christne havde afskoldt sig fra Egteskab, da vilde Christendommen have været uddøet for mange Aarhundreder siden, og at, naar i det nærværende Tveblst alle oplyste Christne vilde forblive ugifte, da vilde Esterflægten baade blive

2*

mindre kristelig og mindre oplyst end den nærværende; ligesaa klart er det ogsaa, at den kristne Slægt, som skal opleve den hderste Dag, den gifter sig ikke, fordi den ikke kan faae eller skal have nogen kristelig Esterflægt, og behøver heller ingen, fordi Menigheds-Livet hos den har naaet sin Modenhed, Vægten sit Maal, som er Christi Maal, og Oplysningen sin Middags-hoide, som er Soleklarheden i Aanden, og da nu Apostel-Menigheden, som Brudens moderlige Forbillede, baade havde en stærk Formodning om, at Herren kom igjen til Doms en af Dagene, og havde en levende Forjmag af Kundenselsen, saa vilde dens Betænknelighed ved Egteskabet være meget forklarlig, om den end havde været langt større og almindeligere end den var, og da nu Erfaringen lærde de Christne i Romerriiget, at hverken det kristelige Liv eller det kristelige Lys tog til, men tog gnelig af fra Slægt til Slægt, saa var det ganske naturligt, at de intet Godt ventede af Fremtiden, førend Dommhedag, som de syndes, maatte komme meget snart, hvis den endnu skulde „finde Troen paa Jorden.“

I den ny Christenbed, udenfor Romer-Riget, og fremfor alt hos os, efter Reformationen, og efter det præstelige Egteskabs Hornpelse ved Marten Luther, da vi bestandig ventet og maae vente af Fremtiden hvad Fortiden, aandelig talt, har tabt og hvad Nutiden jayner og længes efter, og da vi kan forbløe, at Herren kommer ingenlunde i Skyen, førend baade „Aanden og Bruden“ saaber: kom, Herre Jesus! nu maae vi dog endelig

Dag fra Dag blive fløgere paa det kristelige Høgtelskab og sætte høiere Priis derpaa, som den eneste levende Plante-Skole for en Efterlæggt, der, aandelig og kristelig talt, kan og vil faae paa vore Skuldre og see til Enden og træde i vore Fodspor, til de i Herrens egne Fodspor kommer os forbi og ham saa nær, at de paa en Maade kan maale sig med ham. Kun da vil hos den næstsidste Christen-Slæggt, der er kvindesødt paa det gamle Menneskes Viis, det gamle Menneske komme til at faae det Ny ligesaa nær, som Sønnen af Præsten Zacharias med Elisabet af Aarons Døttre, fød Jesus af Nazaret, „avlet ved den Helligaand og født af Maria-Mo“, og denne næstsidste Slægt vil da døbe den Sidste omtrent med samme Følelse, som Johannes døbte Jesus, til at fuldkomme al Retfærdighed, og til at være i denne Verden, ligesom Herren var i denne Verden, og til at vente paa hans Herligheds Aabenbarelse, medens det iøvrigt, efter Herrens Spaadom, vil gaae til i denne Verden, ligesom i Noahs Dage, da de tog til Høgte og lod sig tage til Høgte, indtil Syndfloden kom og tog dem Alle bort; thi saaledes skal jo Menneske-Sønnens Tilkomme være, naar han kommer igjen at hjemføre sin Brud til sin Faders Huus, hvor Brude-Kransen er Livets Krone!

Slutningen bliver da, at „det hellige Ky“ der, som et „Kærligheds-Ky“ skal bejsele de „Helles Hælleskab“ hos den syvende og sidste Menighed, det kan kun jødes, opvæktes, opluges, opløses og forklares i et kristeligt Høgtelskab, der ikke

flæbes ved nogen selvgjort Brudevielse men ene mellem levende Christne ved Nædvereren i Vorherres Jesu Christi Navn af den Helligaand.

Jonas-Teget.

Den gamle Pagts Julemærker skaae aldrig feil, men stadfæstes idelig ved den Nye Pagts Julebud, som skrevet staaer, at saamange som Guds Forskjælfere ere, ere de Ja og Amen i Christo, Gud til Ære (2 Kor. 1, 20).

Et saadant Julemærke er Teget udb Propheten Jonas i Hvalfiske-Bugen; thi dertil svarer Julebudet om Menneskesønnen i Jordens Hjerter.

Herren sagde nemlig: Lige som Jonas var tre Dage og tre Nætter i Hvalens Bug, saaledes skal Menneskesønnen være tre Dage og tre Nætter i Jordens Hjerter (Matth. 12, 40).

Det er en almindelig Lærdom, at Herren med disse Ord skal have sigtet til sin Hvile i Graven. Men den Lærdom maa afveien, for at vi ikke derved skal faae os selv i Løjet.

For det Første maa det vel indrømmes, at Herren idelmindste ikke udtrykkelig nævner Graven. Og det vilde, mildest talt, være yderst paasjældende, om den Herre, der ikke kan lide, at man sætter tandt Lys under Skæppe, skulde have fundet for godt at bruge saa sjældent og saa dunkelt et Udtryk som dette „Jordens Hjerter“ om saa besjendt og haandgribelig

